

CAHİT SITKI TARANCI'NIN ŞİİRLERİNDE AŞK/SEVGİ TEMİ VE BU TEMİN NESNESİ 'KADINLAR'

*Sema ÖZHER KOÇ***

ÖZET

Cahit Sıtkı, şiirin dışında kalan her türlü işi, özgürlüğünü tehdit eden bir düşman gibi görerek, şiir yazmayı yaşamının merkezine yerleştirmiştir. Düşleri ve beklentileri realiteyle uyuşmayan şair, zaman zaman bunalıma düşmüş ve bu nedenle dışa karşı pasif; iç dünyasında ise çalkantılı bir ruh haline bürünmüştür. İçine düştüğü sıkıntılı ruh hali ve yaşam karşısındaki çekingenliği Cahit Sıtkı'nın aşk/sevgi'yi bir sığınak olarak algılamasında etkili olmuştur. Bu sığınma psikolojisiyle ilintili olarak da şairin aşk/sevgi nesnesi olan kadınlar kimi zaman bir kız kardeş ve anne gibi şefkatli, kimi zaman da uzaktan sevilen bir güzel gibi masumdurlar. Böylesine yüce değerlerle ruhunu sağaltan şair, aşk/sevgiyi duyumsadığı her an karamsarlıklarından sıyrılarak ışıklı ve aydınlık bir duygu seline kapılır. Öyle ki onun bu coşkusuna tabiat bile baharın getirdiği dirilişle birlikte eşlik eder.

Şairin ilk şiirlerinden itibaren bir sığınak olarak gördüğü aşk/sevgi temi, eşi Cavidan Hanım'la tanışmasından itibaren durulur ki Cahit Sıtkı için sevgili, artık, ölümlü insani yanlarından sıyrılarak 'melek'leşir. Cahit Sıtkı, hiç beklenmeyen bir zamandaki ölümüyle bu 'melek' sevgiliyi insanlığın soylu vicdanına armağan eder. Onun şiirleri okundukça insanoglu, mutlak tükenişi karşısında sağlam bir dayanak bulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Cahit Sıtkı, aşk ve sevgi, kadın

THE LOVE TEMA IN CAHİT SITKI'S POETRY AND ITS OBJECTS: 'WOMEN'

ABSTRACT

Cahit Sıtkı puts the poetry writing into his life-center place while he excludes everything as an enemy that threat his freedom. Poet whose dreams and expectations are not concordant with reality falls down to depression time to time, so he is passive against the outside; inside, has an agitative soul. Depressive soul and timidity about life effects his perception of love as a shelter. Linked with this shelter position women are against an object of love seen as a tender sister or mother or a distant nice innocent figures. Poet who heals his soul with such high values, is seized of a lightened, vivid emotional flood when escapes from pessimism

* Bu yazı, Çukurova Üniversitesi tarafından 20-22 Ekim 2011 tarihleri arasında düzenlenen "Prof. Dr. Mine Mengi Adına Türkoloji Sempozyumu"nda tebliğ olarak sunulmuştur.

** Yrd. Doç. Dr., Osmaniye Korkut Ata Ü. Fen-Ed. Fak. Türk Dili ve Ed. Böl. El-mek: semaozher@yahoo.com

and feels the love. It is such an enthusiasm that even nature accompanies him with vitality.

When Cahit Sıtkı meets with his wife (Mrs. Cavidan), his perception of love as a shelter calms down then lover, no longer, leaves from its mortal sides and becomes an “angel”. Cahit Sıtkı when his death that occurs at an unexpected time, gifts his “angel” lover to self conscious of humanity. While humanity reads his poems, they will find a strong support against the inescapable end.

Key words: Cahit Sıtkı, love, woman

Giriş

Büyük ve köklü bir ailenin çocuğu olması sebebiyle önemli sorumluluklar üstlenmesi beklenen Cahit Sıtkı'nın bütün yaşamını şair mizacının öne sürdüğü düşsellik ile olması-gereklar arasında gerçekleşen yalnız, hüznü, trajik bir yolculuk olarak nitelemek –sanırım- yanlış olmaz. Naif ve hassas bir yaratılışa sahip olan şair; ailesi tarafından büyük şefkat ve sevgi ortamında büyütülürken öğrenim görmek için gönderildiği İstanbul'da büyük şehrin kalabalığına uyum sağlayamamış ve sanatçının ben-çevre ilişkisi zayıflamıştır. Çevreden koparak ben'ine yönelen şair, yazdığı şiirlerle huzur bulmaya çalışmıştır. Ancak okul derslerinin kötüye gitmesi nedeniyle çok sevdiği babasını hayal kırıklığına uğratma korkusu ile çatışan şiir yazma tutkusu Cahit Sıtkı'yı içinden çıkılmaz bir yalnızlık, acı, hüznü, huzursuzluk duygularına yöneltmiştir. Bu nedenle Cahit Sıtkı'nın henüz 23 yaşındayken yazdığı şiirlerde dahi '*ses vermeden*', '*esrarlı geçecek*' ömrünü hüznü görülür:

“Bir buz parçası gibi kendinden eriyecek.

Semada yıldızlardan, yerde kurtlardan başka,

Yaşayıp öldüğümü kimseler bilmeyecek!”(Ömrümde Sükût, ÖS, s.11)

Şairin çok genç yaşına rağmen böylesine büyük bir acı içerisinde olması onun kırılmalı/hassas ruh yapısını göstermesi bakımından önemlidir. “Ömür” ile “buz parçası” arasında benzerlik ilişkisi kuran şair, ölümden değil; öldükten sonra ardında bir yaşamışlık izi bırakamamaktan korkar. Seyit Nesimi'nin “*Bende sığar iki cihân, ben bu cihâna sığmazam*” dizesiyle söylediği gibi içine iki cihanı sığdıran her bir insan yalanları, günahları, pişmanlıkları, başarıları, kahramanlıkları ve aşklarıyla kendi başına bir dünya iken aynı insanın sessizce eriyip gittiğini bilmek, yok olmak korkunç bir duygudur. Ancak bundan daha da korkunç olan şey, insanların onun bu dünyada artık var olmadığını fark etmemesidir. Şairin yaşadığı bu içsel/derin yalnızlık duygusu tıpkı bir külçenin suyun dibine çöküp günışığından/dünyadan/şeyler dünyasından koparıldığı gibi ben'i yaşamdan/göğün düşselliğe çağırın tinsel gücünden koparır ve onu salt nesneye dönüştürür:

“Gözler, o duyan delikler;

Hezimetleriyle vücut,

Ağır ağır çöktü dibe.”(Uyku, ÖS, s.26)

Gerçekte '*hem bir iman hem de bir hükmetme organı*'(Sennett 1999, 27) olan gözler asli işlevini yitirerek birer deliğe dönüşür: İçi boş, imanını ve hükmetme gücünü kaybetmiş; ama duyan delikler. Gözlerin de bir parçası olduğu vücut ise adeta bu boşluk yüzünden dibe çöker. Çağrışım

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/2 Spring 2012

değerleri arasında 'aşağı/aşağıda olma/son nokta' ibareleri yer alan "dip" sözcüğü bir tükenişi ve ontolojik anlamda yok oluşu imler.

"Mecnun'u, Leylâ'sı vuslatında,

Kim yalnız değil ki hayatında?"(Yalnızlığımız, OBY, s.156)

Sorusuyla bütün insanları yalnız gören; Ömrümde Sükût, Otuz Beş Yaş, Sonrası adlı kitaplarındaki pek çok şiirde de yalnızlıktan şikâyet eden Cahit Sıtkı, kurtuluşu bazı sığınak mekânları yaratmada bulur. Bu bağlamda şairin geçmişe, 'hayali, ıssız ve egzotik mekânlara' (Korkmaz 2002, 175), kadına sığındığını söyleyebiliriz. Bu çalışmada şairin ölüm korkusu/yalnızlık duygularına inat geliştirdiği ve kendisine dirimsel enerji veren aşk/sevgiyi algılama biçimi ile onun nesnesi olan kadına bakışı irdelenecektir.

Aşk/Sevgi ve Kadınlar

İstanbul gibi kocaman bir şehrin kalabalığında yeni bir düzen/yeni bir yaşam ritmiyle yüz yüze kalan Cahit Sıtkı, bu değişime ayak uyduramaz. Aile şefkatinden mahrum kalmanın yanı sıra çok kısıtlı sayıda arkadaşına sahip olmak şairi sorunlar karşısında ılımlı çözümler üretmek yerine keskin ayrımlara sevk eder. 'Ya her şey dev gibidir, yahut her şey cücedir.'(Gece Bir Neticedir, Ö.S., s.43) Şairin ben'i karşısındaki bütün şeyler dünyasını dev ya da cüce gibi görmesi özünde kendi ben'inden yapılmış ödünçlemedir:

"Aynam, aynam bana bir devle bir cüce

Halinde gösterir içimle dışımı."(Dar Kalıp, Ö.S., s.31)

'İnsana kendini karşılaştırma ve sorgulama fırsatı tanıyan bir karşı görünüm objesi'(Korkmaz 2002, 267) olan ayna, şairin kendini sorgulayışının simsel anlatımıdır. İç/dış-dev/cüce karşıtlıkları şairin ben'inin dış dünya karşısındaki değişebilir ancak mutlaka kırılğan yanının ifadesidir. Böylesine değişken/duyarlı ben'i yaşamla uzlaştıracak güç kendisine 'gel' diyecek bir kadın sesidir. Bu ses, özünde ben'in varolmak için başka bir insana seslenişidir. Öyle ki ben sen'i 'birlikte-varoluş'a (Uygur 2006, 64) çağırılmaktadır:

"Acep hangi kadındır tarıyor usul usul,

Upuzun saçlarını simsiyah bir tarakla?

...

Sanırım derinlerden biri seslenir bana."(Yağmur ve Ben, Ö.S., s.39)

'Birlikte-varoluş' için ben, sen'in bedensel varlığına ihtiyaç duyar. Bu nedenle şiirde öncelikle çağrıda bulunulan muhayyel kadının (sen'in) niteliği belirtilir: 'upuzun saç'lara sahip ve 'derinlerden biri'. 'Upuzun saç'larını 'simsiyah tarak'la 'usul usul' tarayan kadın şairin ben'ine 'derin'lerden seslenir. İnsan ruhunun şifresini saklayan ses, şairi aydınlığa/mutluluğa/huzura/yaşama davet olarak yorumlanabilir. Bir kadının varlığına duyulan kaçınılmaz ihtiyacın yanı sıra bu kadının şairin ben'ine sağlayacağı katkılar ilk başta genel anlamda 'kadın' diyebileceğimiz varlığın sürekli biçimde aydınlık, tazelik, beyazlık, duruluk gibi yürek açıcı imgelerle birlikte anılmasıyla ifade edilir:

"Sanki güller içinde gülen taze kadınlar,

Bana beyaz buseler, beyaz buseler yollar;"(Kar ve Hatıralar, Ö.S., s.40)

Bu dizelerdeki açar sözcük 'kadın'dır. Kadının da içerisinde yer aldığı yeryüzündeki yaşamı var eden, nesillerin devamını sağlayan, bereketi simgeleyen dişil unsurlar; yatay ve dikey boyutların sembolizmi açısından 'yatay yön'e denk düşer. 'Bireyselliğin tüm yayılımı'nı

Turkish Studies

simgeleyen yatay eksen, sembolik olarak 'suyun yüzeyi gibi kabul edilen bir yansıma planı'(Guenon 2001, 42)dır. Bu bağlamda kadın, ben'e bireyselliğini kazandıracak ve aynı zamanda ben'in yansıma bulacağı etkin bir güç olarak değerlendirilebilir. Şair, kadın imgesini şiirlerinde sıkça kullanmakla dişil unsurların gücünü suda sürekli genişleyen dalgalar gibi arttırırken genişletmiş olur. Ben'in bilinçlenmesinde varoluş şartı olarak kabul edebileceğimiz kadınların "taze" oluşu kadın sözcüğünün çağrıştırdığı değerlerin daha canlı, daha genç, daha güçlü olduğunu açılar. Doğuran ve canlılığı sürdürmeye yardım eden kadınlar, 'gül' imgesinin getirdiği renk ve koku cümbüşüyle de zenginleştirilmiş olur. Gülümseyen, gül kokan, taze kadınlar 'beyaz buseler'le ben'i kışkırtır. Beyaz, yaratılış esnasında tanrı Ülgen'e ilham veren Ak-ene'nin kutsiyetini; Kutadgu Bilig'de bey'in (iktidarın, gücün ve soyluluğun) rengi olması dolayısıyla da ululuğu, adaleti (Ögel 1995, 191); ayrıca saflığı ve temizliği "buseler"ın anlam zenginliği içerisine ekler. Gelmesi mutlaka beklenen kadın geldiğinde beraberinde şairin ben'ine kutsiyet, ululuk, saflık, canlılık, umut, aydınlık yani yaşamın kendisini getirecektir. Cahit Sıtkı Serenad adlı şiirinde de benzer imgelerle kurduğu kadının Desem Ki adlı şiirde bereketli yanına dikkat çeker.

Desem Ki adlı şiirde "sen" diye hitap edilen güzel kadın, 'bir nisan akşamı' gibi en mutedil zamanda rüzgârların en ferahlatıcısının estiği; denizlerin en mavisinin seyredildiği; toprakların en bereketlisinin sürüldüğü yerdir. Burada sen'e eklenen sıfatların en üstünlük derecesinde kullanılmış olması dikkati çekerken mavi renkle birlikte özgürlük, kutsiyet ve düşsel çağrışımlara ortam hazırlayan; insanın içini açan aydınlık imgelere sahip kadının güzelliğine getirilen ve açılanması gereken nitelik "bereket"tir:

"Toprakların en bereketlisini sende sürdürdüm."(Desem Ki, OBY, s.42)

Yeryüzündeki bütün canlılar için kimi zaman besin kaynağı, kimi zaman da sığınak olması sebebiyle en önemli dişil unsurlardan biri olan toprak kadınla eşdeğer görülmekle toprağın bütün yaratıcı, yaşatıcı ve koruyucu nitelikleri kadına aktarılmış olur. Kadın-tarla arasında kurulan benzerlik ilişkisi Kur'an-ı Kerim'de de geçer. "Eşleriniz sizin nesil yetiştiren tarlanızdır." (Bakara, 2/223) diye anlamlandırılabilir ayette kadının doğurganlığı ve dünyaya getirdiği bebeklerin sağlığı üzerinde görülecek kadının etken rolüne dikkat çekilmiştir. Şair de 'toprakların en bereketlisini' sürdürdüğü kadından söz ederken çoluk çocuğa karışacağı bereketli bir cinsel yaşamın özlemine dile getirir. Sevgili:

"Hava kadar lâzım,

Ekmek kadar mübarek,

Su gibi aziz bir şeysin"(Desem Ki, OBY, s.43)

Mahşer gününde bile ortalığa düşülüp aranacak kadar 'nimetten' olan sevgili; şairin ben'i için hava, ekmek, su gibi gerekli ve de kutsaldır. Sevdiğim adlı şiirde de :

"Sevdiğim

Havaynan ekmeknen suynan bir tuttuğum"(Sevdiğim, DG, s.37)

Sevgili, aynı değerlere sahip bir varlık olarak sunulur. Bu bağlamda "Sevgili/güzel kadın/sen, ben'in dünyadallığını temin edecek bedensel ve psişik şartları sağlayacak şeydir." diyebiliriz. Nü adlı şiirde ise 'bir kadın'ın varlığına duyulan ihtiyaç cinsel çağrışımlarla anlatılır:

"Uykusuz gecemde bir kadın!

Gözlerinin ay ışığında

Vücudu kar beyazlığında;

Saçları bir hazine altın.

Turkish Studies

*Ne ateşimden haberi var,
Ne bilir çıplak olduğunu;
Varlığını ve yokluğunu
Duymadan güzel ve bahtiyar!”(Nü, OBY, s.54)*

Gözleri ay ışığı parlaklığında; vücudu beyaz, ama kar beyazlığında; saçları altın (renkli/altın kadar kıymetli), hazine altın değerinde olan kadın; ben'i mutlu edecek her şeye sahiptir ancak onun ateşin duygularından habersizdir. Cinsel hazları yaşamadan güzelliğini bilmek ve bahtiyar olmak mümkün değildir. Ben'in aydınlık, bereketli, güzel çağrışımlarla bezenmiş kadın imgesine olan meftun tavrı İnsan Oğlu adlı şiirde:

*“Adem 'le Havva 'dan geldiğim doğru:
Vurulduğum bir kere elma dalına.”(İnsan Oğlu, OBY, s.53)*

dizeleriyle Adem ile Havva'ya dayandırılır. Yine Misafir adlı şiirde sevgili cinsel edime davet edilirken Cahit Sıtkı, Havva'ya gönderme yapar:

*“Havva kızlarının en dilberini
Görsün diye aya karşı soyunsan!
Okşasam, öpsem, koklasam bir zaman,
Vücudunun ürperen her yerini.”(Misafir, OBY, s.106)*

İlk günaha dayandırılan bu cinsellik olgusu, şairin ben'inin bu yöneltişte bir kabahatinin bulunmadığı, kendisine miras kaldığı biçiminde yorumlanabilir. Saadet, Ben De Bir İnsanım, Peyzaj III, Felekten Bir Gece, Nar adlı şiirlerde de sevgiliyle cinselliği yaşamaya duyulan ihtiyaç anlatılır.

Özellikle Otuz Beş Yaş adlı kitaptan itibaren Cahit Sıtkı şiirlerinde sen dediğimiz kadın imgesi yer yer anne, sevgili, yar gibi farklı biçimlerde görüntü bulmaya başlar. Realiteden bunalan ben, çocukluk günlerine dönmeyi arzularken annenin şefkat ve merhametinde huzur bulmayı amaçlar. Bu kez anne olan sevilen kadın, yine mutedil bir zamanda, güzel havada belirir. Ben, biten günün ardından 'akşam serinliği' ve 'sakin yıldızlar' altında 'uçarıktan' doğduğu köye/memleketine/'sılaya' gider. Orada kendisini bekleyen çocukluğu ve annesidir:

*“Gün bitti;
Akşam serinliğiyle başlıyor memleketim.
Doğduğum köy göründü;
Sâkin yıldızlarıyla gittikçe yakınlaşan sema,
Dört nala kalktı atım sevincinden;
Uçarıktan gidiyorum sılaya.
Çocukluğumda uçurduğum uçurtmalar olacak
Bacalara takılan şu beyaz bulutlar;
Belki de rüzgârda namaz bezidir,
Yüzüne hasret kaldığım anacığımın!*

Turkish Studies

Herhalde beni bekleyenler var.”(Sıla, OBY, s.59)

Şair akşam karanlığıyla beraber adeta bir yolculuğa çıkar. Çıkış noktasını tek el kurşun sesi gibi vurucu, etkileyici bir dizeyle belirler: ‘*Gün bitti;*’. Karanlığın çöküşü zorlu/boğucu/bunaltıcı realiteden kaçıp huzur iklimine yolculuğu başlatan bir hareket noktasıdır. Ben’in çocukluğuna yaptığı yolculuk yine mutedil bir zamanda ‘akşam serinliğiyle’ başlar. Bu şiirde at, uçurtma, beyaz namaz bezi şairin anneye olan duygularını açıklayan sembolik nesnelere. At, şairin eril yanını, muradını; uçurtma özgürlük algısını, ötelere bilincini; beyaz namaz bezi ise saf/temiz inanma ihtiyacını temsil eder. Annenin şefkat, merhamet ve sevgisiyle yalnız/yaralı ruhunu onarmaya çalışan ben; şiddetli biçimde ‘seven birine’ ihtiyaç duymaktadır. Bu kişilerin baba ve kardeşlerin yanı sıra –en çok- anne olduğunu söyleyebiliriz. Anne, insanın ilk bedenine/dünyaya ilk çıkış noktasına; günahsız ve masum zamanına dönüşü ifade eder. Anne ‘*ebedi ve dolayısıyla yok edilemez bir şeyin yansımasıdır.*’(Burckhardt 1997, 138) Anneye her dönüş, ben’in hata ve günahlarından arınıp her şeye yeniden başlama olanağını açılar. Anneye dönüş; Çocukluk Bahçesinde Gezerken, Öyle Dalmışım Ki, Bugün Cuma, Anacığım, İnsan Hali gibi şiirlerde de sürer. Anne yine günahlardan kurtulma, inanma ihtiyacı ve yenilenme düşüncesiyle birlikte görülür:

“Bir gün sılaya geldiğimde,

Bir şeyler sezersen hâlimde,

Hiç şaşmıyasın anacığım.

Başımı koyup dizlerine,

Uzun uzun ağlıyacağım

Bütün insanların yerine.”(Anacığım, OBY, s.95)

Memleket kavramıyla birlikte yer alan ‘ana’, memleket toprağının insanı koruyup büyüttüğü gibi bir güçle insanı korur ve büyütür. Çünkü ana; bütün insanlığın soylu vicdanını içinde taşır. Bu nedenle insan, onun dizlerinde herkes için ağlama cesareti bulabilir. Dünyanın güneş, ayın dünya etrafında dönerek her bir turu tamamladığında tekrar tekrar yeni bir başlangıç yapması gibi genel anlamda anneye dönüş de yeni bir başlangıç yapabilme olanağı sağlar.

Cahit Sıtkı çocukluk günlerine ya da geçmişe dönmenin yanı sıra bebeklik zamanlarına da özlem duyar. ‘Saçları ay ışığından dadılar’ın ‘usulca’ bıraktığı beşiğinden uyanışı ve anne göğsünü emmesi ve kendini engin sulara hissetmesi anne karnına dönüş arzusu olarak yorumlanabilir:

“Neden sonra,

Ben tekrar sulardayım,

Annemin gözleri gibi lâcivert bir denizde;

Dalgadan dalgaya atlıyorum,

Güneşi kovalıyorum, güneşi kovalıyorum.

Hey gidi güneşli uykular!

Sularında boğulmadığımız deniz!”(Hey Gidi Güneşli Uykular, S, s.38)

Anne memesini emen çocuğun yaşadığı dinginliği anlatan bu şiirde açar kavram ‘lâcivert bir deniz’ ifadesidir. Sularında insanı boğmayan tek deniz, cenini dışarıdaki tehlikelerden koruyan, yalıtık bir mekân yaratan anne karnındaki su olsa gerek. ‘Güneşli uykular’ ise bebeğin korunaklı bir ortamda; endişesiz, dingin biçimde sürdürdüğü sonsuz huzuru vurgular.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/2 Spring 2012*

İlk şiirlerinden itibaren güzel, aydınlık, bereketli bir kadın imgesi kuran Cahit Sıtkı özünde sevgi insanıdır. Aşk:

*“Bir kere sevdaya tutulmıyagör;
Ateşlere yandığının resmidir,
Âşık dediğin Mecnun misâli kör;
Ne bilsin âlemde ne mevsimidir.*

*Dünya bir yana, o hayal bir yana;
Bir meşaledir pervaneyim ona.
Altında bir ömür döne dolana
Ağladığım yar penceresi midir?”* (Karasevda, OBY, s.151)

Şiirindeki gibi ateşlere yanmaya; âşığı Mecnun'a; âşık ile sevgili arasındaki ilişkiyi ise meşale ve pervane arasındaki önüne geçilmez çekime benzetmekle Divan şiiri benzetmelerinden yararlanmakla beraber onun şiirlerinde aşk/sevgiye doğanın ve baharın eşlik ettiği dikkati çeker. Şairin aşkları baharda doğanın yenilenmesi gibi yeni baştan göğeri:

*“Çiçek açmış ağaçlara bak ne güzel;
Gel bizim olsun serçelerin neşesi!
Gel seninle kirlere açılalım gel!
Neler vaat etmiyor akar suyun sesi!”* (Bahar Yeli, OBY, s.78)

Şairin ben'i tıpkı Yunan mitolojisindeki Adonis'in ilkbaharda yeryüzüne gelişiyle can bulan doğa gibi tazelenir, canlanır ve tinsel bir güçle dolar. Cahit Sıtkı'nın şiirlerinde bahar ve bütün doğanın aşk/sevgiye eşlik ettiği coşkun bir atmosfer görülür. Kendisindeki bu coşkun tavrı şair, bütün insanları seven biri olmasına bağlar:

*“Ben aşk adamıyım,
Sevmeğe geldim insanları,
Gönlümle, elimle, kafamla sevmeğe;
Hesapsız, karşılıksız,
Ayrılık gayrılık gözetmeden,”* (Ben Aşk Adamıyım, OBY, s.88)

Kendini bütün insanları sevmeye gelmiş biri olarak gören şair bunu 'gönül', 'el' ve 'kafa'yla yapacağını belirtir. Erich Fromm, gerçek sevgiyi 'üreticiliğin sergilenmesi, ilginin, saygının, sorumluluğun ve bilginin ifadesi' (Fromm 2003, 57) olarak tanımlar. Burada Cahit Sıtkı'nın 'gönül' yani gönülden gelen ile kast ettiğinin Fromm'un tanımındaki ilgi ve saygıya; 'el' ile yapmanın üreticiliğe ve emeğe; 'kafa' ile yapmanın bilgiye denk geldiği dikkati çeker. **Bilmek** eylemi ben'in kendini bilmesi, varoluşsal bir aşama gerçekleştirmesi olarak yorumlanabilir.

Ortega Gasset sevgiyi 'ruhlar arasında bir akış' (Gasset 2001, 11) olarak tanımlar. Cahit Sıtkı'nın bütün şiirleri göz önünde bulundurulduğunda aşk/sevginin genel olarak şairin ben'inden sen'e (sevgiliye) doğru bir yön izlediği dikkati çeker. Yer yer Divan şiirinin 'muhayyel güzel' iyle de benzerlikler gösteren ve baharla birlikte şairi coşturan, daha çok da uzakta duran 'düşsel sevgili'

imgesi sanatçının ‘Düşten Güzel’ şiirlerinin esin kaynağı olan Cavidan Hanım’la tanışmasının ardından daha ümitvâr bir havaya bürünür:

*“İlktir baharın gönlümce geldiği
İlktir hem sarhoş hem ayık olduğum
Bir gerçek içindeyim düşten güzel
Sevdiğim gülüyor yanbaşımda*

Aşkından tâlihimin düzeldiği

Sen gökte ararken yerde bulduğum

Bir sende gördüm ince ruh ince bel

Sende murada erdim kırk yaşımda”(Düşten Güzel, DG, s.3)

Sen’i yanı başında bulan şairin ben’i, ilk kez düşlerinden daha güzel bir gerçek içerisinde. Değişik adlı şiirde evlenmeyi düşünen şair, Başımı Koruyan Melek’te sevdiği kadını artık kendisini bütün kötülüklerden koruyan bir ‘iyilik meleği’ne dönüştürecek.

Sonuç

Cahit Sıtkı’nın hayatında lise ve yükseköğrenim için İstanbul’a gitmek onun bütün şair kişiliğini derinden etkileyen en önemli olaydır. Realiteyle uzlaşmamak çok genç yaşına rağmen henüz ilk şiirlerinde dahi şairin yalnızlık acısı çekip hüzünlenmesine neden olacaktır ki şair; Düşten Güzel’e kadar yazdığı şiirlerde bu sıkıntılı ruh halini sürdürecektir. Şairin arkadaş edinmede sorun yaşaması, aile hasreti çekmesi ve şair mizacından gelen hassasiyeti onu aşk/sevgi konulu şiirler yazarken genel olarak uzakta bulunmuş, cinsel paylaşımı kısıtlı kalmış, düşsel yönü ağır basan kadınlara yer vermesine ortam hazırlamıştır. Şairin özel hayatından yola çıkarak şiirlerde görülen masum, ‘muhayyel güzel’ biçiminde çizilen kadınlarda şairin kız kardeşi Nihal Hanım’ın örtülü bir etkisi olduğu da düşünülebilir. Ayrıca annenin şefkat ve merhametine dayanılmaz bir ihtiyaç duyan şairin sevgi konulu şiirlerinde kadının anne/büyük anne olarak da yer bulmasına yol açtığı söylenebilir.

Bütün insanları sevmek için var olduğunu söyleyen Cahit Sıtkı şiirlerinde tabiat ana, bahar mevsimi, kuşlar ve akarsular aşk/sevginin insan ruhunda yaratacağı dirimsel enerjiyi açıklamaya hizmet eder. Her yıl doğanın baharla uyandığı gibi şairin ben’i de her aşkla yenilenir ve tazelenir. Yunus Emre’nin:

*“Sevdiğimi demez isem
Sevmek derdi beni boğar”*

Dizelerinde dediği gibi Cahit Sıtkı, aşk/sevgisini sık sık söylemekle içindeki yaşama sevincini açığa çıkarmış olur.

KAYNAKÇA

Bakara Suresi, 2/223

BURCKHARDT, Titus (1997), *Akılın Aynası*, (Çev: Volkan Ersoy), İnsan Yayınları, İstanbul.

FROMM, Erich (2003), *Sevme Sanatı*, (Çev: Selma Koçak), Doruk Yayınları, İstanbul.

GASSET, Ortega Y. (2001), *Sevgi Üstüne*, (Çev: Yurdanur Salman), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

GUENON, Rene (2001), *Yatay ve Dikey Boyutların Sembolizmi*, (Çev: Fevzi Topaçoğlu), İnsan Yayınları, İstanbul.

KORKMAZ, Ramazan (2002), *İkaros'un Yeni Yüzü Cahit Sıtkı Tarancı*, Akçağ Yayınları, Ankara.

ÖGEL, Bahaeddin (1995), *Türk Mitolojisi, C:II*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

SENNETT, Richard (1999), *Gözün Vicdanı*, (Çev: Can Kurultay-Süha Sertabiboğlu), Ayrıntı Yayınları, İstanbul.

TARANCI, Cahit Sıtkı (1968), *Ömrümde Sükût*, Bilgi Yayınevi, Ankara.

TARANCI, Cahit Sıtkı (1967), *Otuz Beş Yaş*, Varlık Yayınları, İstanbul.

TARANCI, Cahit Sıtkı (1962), *Düşten Güzel*, Varlık Yayınları, İstanbul.

TARANCI, Cahit Sıtkı (1957), *Sonrası*, Varlık Yayınları, İstanbul.

UYGUR, Nermi (2006), *Başka Sevgisi*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.